

L'aventura americana d'Isaac Ulam

Durant l'any 2019, el músic i realitzador Isaac Ulam (Blanes, 1978) va sorprendre perquè va entrar amb força als festivals de cinema independent dels Estats Units. La seva manera d'entendre el cinema —anomenat, durant un temps, *underground* i, més endavant, *alternatiu*— funciona. La seva *opera prima*, *Bronko*, ha guanyat un munt de premis.

Text > JORDI ARBONÈS (N/R)

Fotos > CLAUDI VALENTÍ

Quan Ulam anava cap a Arizona, a l'avió va conèixer un antic soldat del Vietnam amb el qual, després, va recórrer el desert de Sonora. Ulam hi anava a recollir un premi; un motiu de viatge que més endavant es va reproduir a Califòrnia i a Texas. Premis i més premis. Ulam defineix la seva primera pel·lícula, *Bronko*, «com una obra fixada en la meua vida. Parlo a partir de mi i les meves addiccions. És una pel·lícula fosca i en la qual m'explico sense embuts. No amago res, és sincera». La sinceritat és part de l'èxit. Va estar a Alcohòlics Anònims i d'allà va sorgir la idea de l'argument. Parlar sobre la realitat de la vida oculta. «Potser llavors jo no era una bona persona, però va ser a partir de recuperar-me que em vaig enfilem a l'hora d'expressar-me». S'explica: «Vaig buscar el coratge d'imaginar i després em vaig atrevir a fer la pel·lícula. Un llibre sense costures i, alhora, una catarsi». El seu argument és demolidor: «L'aparador a partir del qual vaig atrevir-me a parlar sense cortines, aquest va ser l'origen de la pel·lícula; un territori conegut que recorria l'infern. Un llibre visual en el qual molta gent s'ha vist representada». Isaac aventura que la sinceritat de la pel·lícula l'ha fet guanyar premis. *Cinéma vérité*, li deien fa dècades.

A *Bronko* parla d'ell i de les seves addiccions. És una pel·lícula fosca en la qual s'explica sense embuts.

La topada amb Bolaño

Ulam era un jove que estudiava cinema. Li van seleccionar un curt al Festival de Sitges. Tenia vint anys. Un territori líquid i poc físic. Feia anar la guitarra com un *hippy* i li servia per a allò que era important: lligar a la platja. La platja era l'àgora. Un lloc de trobada que, de vegades i per culpa d'un cop de vent, esdevenia terrible. La droga i l'estiu es van omplir de tòpics, i també d'èxits i fracassos. Post-*hippy* d'aire melancòlic —cabells llargs i aire informal—, vivia

l'excel·lència del *carpe diem* que al segle passat va influenciar tota una generació. Va topar amb Roberto Bolaño, hi va empassegar. A l'escriptor li van caure un munt de fulls al carrer. Ulam el va ajudar a recollir-los. Llavors, Isaac es va adonar d'una cosa: els fulls tenien números a peu de plana. Era una novel·la. Es van fer amics. S'ha de parlar d'Ulam com d'un artista polifacètic. No està disposat a aturar-se, i malgrat les maltempsades del destí, s'explica

Només hi ha futur: és la seva divisa. Tot i haver deixat la immediatesa d'una altra època, mira amb interès el carrer.

amb la seva obra. A Amèrica ha trobat ressò i contactes. Després d'un silenci, diu, orgullós: «Aquest soc jo». Apama el temps amb saviesa, endreça la memòria i la desa. Recicla objectes que els veïns llencen. Explica que al Japó la gent s'estima els objectes trencats —els arreglen. Està amatent a les crítiques i els enaltiments. Només hi ha futur: és la seva divisa. Tot i haver deixat la immediatesa d'una altra època, els seus ulls miren amb interès el carrer. Petites llums que remarquen el per-

fil de qui està satisfet del que ha aconseguit; ser reconegut a ultramar. L'imagino com un indià modern (fa les Amèriques); s'assembla als realitzadors i escriptors que sempre han emigrat a Nord-amèrica. Cadascú cuida la rega de la seva vida. L'any 2020 Ulam va ser l'autor català que va obtenir més premis internacionals. Arizona, Texas i Califòrnia. La seva pel·lícula s'ha estrenat en territoris sorprenents, com Nova York. Gràcies als èxits ha descobert una dinàmica indeturable. Fins i tot cinemes de Hèlsinki volen passar el seu film. El món és obert. És seu.

Sublimació

Ulam ha remuntat la foscor i filma una altra pel·lícula, *Sublimació*. Aquesta és la realitat. Una pel·lícula que ha de ser diferent de la primera. Un cinema que remet al gènere anomenat «d'autor». S'ha sincerat en la primera pel·lícula, *Bronko*, i ara vol oferir una obra diferent. És el viatge de l'obscuritat a la llum. És un bon conversador, algú que un cop encetada la seva nova vida manté una mirada irònica respecte del món. Un cop d'ull desproveït de dramatisme, sarcàstic i amb un sentit de l'humor sec. Ha vingut amb una camisa a l'estil de l'Al Pacino a *Scarface* (1980). En la seva altra faceta de músic, ha enregistrat el seu darrer disc, *Relapse and rebirth*, en anglès. L'ha compost amb músics de jazz.

Però també parlem de pintura. La gent de Singulart l'ha agafat per al seu catàleg de pintors. Assegura que d'aquí a poc exposarà a l'estranger. L'estranger és un territori immens. Es lamenta que a Catalunya hi hagi poques sales d'exposicions que paguin la pena. Fa dècades, a Girona i a moltes poblacions hi havia hagut un munt de sales. Totes són mortes. El conformisme fa temps que assola Catalunya. Un desert tan inhòspit com el de Sonora. Parla de la Catalunya que destrueix i desmunta idees. Diu que els galeristes que remetien a la burgesia del segle XIX o XX han

abaixat la persiana. El *mainstream* actual menysté el talent. És llei de vida. El reconeixement és als EUA. Espera anar-hi a treballar. Ulam afirma que no es donen oportunitats als pintors joves. S'imagina un país diferent. Un lloc en el qual la cultura sigui punyent i innovadora. Utòpic.

Ulam ha filmat el llargmetratge a partir d'una idea: explicar-se. Ha aconseguit travessar fronteres. És un realitzador incòmode. Als mitjans catalans els costa parlar-li atenció.